

Dr hab. inż. Piotr Maśloch, profesor Uczelni
Instytut Zarządzania Wydział Zarządzania i
Dowodzenia Akademia Sztuki Wojennej

RECENZJA

pracy doktorskiej Pani Judyty Kabus

**pt. „Postawy klientów a zarządzanie innowacjami produktowymi
w sektorze dóbr szybkorotujących”**

**napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. inż. Joanny Nowakowskiej-
Grunt, prof. PCz, Wydział Zarządzania, Politechnika Częstochowska, ss. 248**

Promotor pomocniczy: dr Seweryn Cichoń

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska autorstwa Pani Judyty Kabus pod tytułem: *Postawy klientów a zarządzanie innowacjami produktowymi w sektorze dóbr szybkorotujących* napisanej pod kierunkiem promotora dr hab. inż. Joanny Nowakowskiej- Grunt, prof. PCz oraz promotora pomocniczego dr. Seweryna Cichonia. Celem recenzji jest, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustalenie, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a doktorant wykazuje *ogólną wiedzę teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej...*) oraz *umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej*.

Recenzja została opracowana na potrzeby przewodu doktorskiego o nadanie Autorce rozprawy stopnia doktora nauk społecznych w dyscyplinie

nauki o zarządzaniu i jakości prowadzonego na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

Podstawy prawne recenzji regulują:

- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, (Dz.U.2018 poz. 1668); art. 187.1 -41.
- Rozporządzenie MNiSzW z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2018 poz. 261).
- Decyzja Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej z dnia 29 marca 2022 roku w sprawie powołania mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej (pismo w niniejszej sprawie z dnia 30.03. 2022 roku - do pisma dołączono egzemplarz rozprawy doktorskiej).

Recenzję przygotowano w oparciu o odniesienie się do przedmiotu badań, celów i problemów badawczych, postawionych hipotez, metodyki prowadzonych badań oraz wartości merytorycznej i formalnej rozprawy.

Część I: Analiza i ocena problematyki badawczej, celów rozprawy oraz sformułowanych hipotez badawczych

Przedstawiona do recenzji dysertacja, ze względu na poruszaną problematykę jest rozprawą, którą można zaklasyfikować do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Zaproponowany temat pracy doktorskiej stanowi zapowiedź tego, o czym będzie rozprawa, gdyż już w tytule pojawiają się zarówno kwestie postaw klientów, jak i problematyka zarządzania innowacjami produktowymi. Zaproponowany temat pracy odpowiada w pełni aktualnym wyzwaniom i trendom rynkowym, stanowi umiejętne połączenie wskazanych w tytule

zagadnień. W opinii recenzenta Autorka rozprawy podjęta ważny i aktualny problem badawczy, którego analiza i w efekcie rozwiązanie będzie miało istotny wpływ na działania sprzedażowe w tak przecież wrażliwym sektorze, jaki stanowi żywność dla niemowląt i małych dzieci, gdyż sektor ten stał się podstawą badań podjętych przez Autorkę.

W odniesieniu do ogólnej charakterystyki rozprawy należy podzielić wskazane przez Doktorantkę na stronie 6 trudności i problemy badawcze wynikające ze specyfiki omawianego sektora.

Odnosząc się do celów rozprawy trzeba podkreślić, że Autorka w części pierwszej dysertacji (wstęp) określa jeden cel (cyt.): *Celem prezentowanej rozprawy jest diagnoza postaw klientów w zakresie innowacji produktów spożywczych dla niemowląt i małych dzieci w sektorze FMCG.* I dalej, tym razem na stronie 7 czytamy (cyt.) *Rozważanie wokół problematyki powyższych celów cząstkowych umożliwiły przyjęcie hipotezy głównej: zachowania zakupowe klientów wpływają na zarządzanie innowacjami produktowymi sektora FMCG.*

Wobec powyższego proszę o:

- 1. Wyjaśnienie, jakie „powyższe” cele cząstkowe miała Autorka na myśli, skoro kilka wierszy wcześniej został wskazany zaledwie jeden cel pracy.**
- 2. Wyjaśnienie, realizacja jakich celów zdeteminowała układ rozprawy, jeśli dowiadujemy się o jednym celu dysertacji.**

Należy wskazać w tym miejscu, że dopiero w rozdziale 4 znaleźć można powtórzony cel główny rozprawy oraz pięć celów szczegółowych (str. 146). Dodatkowo na stronie 147 zamieszczone zostały trzy hipotezy dotyczące przedmiotu rozważań. Dokonując zatem oceny celu głównego i celów szczegółowych zamieszczonych w rozdziale czwartym należy stwierdzić, że zostały one prawidłowo sformułowane i ich zrealizowanie podczas prowadzenia prac badawczych stanowi cenny wkład w rozwój tej dziedziny wiedzy. W podobnym tonie można odnieść się do postawionych hipotez, które

zostały sformułowane w sposób właściwy i w odniesieniu do zasadniczych kwestii poruszanych w rozprawie. Niestety, cele i hipotezy nie zostały zamieszczone w części wstępnej rozprawy. Jak wskazano wcześniej wkraść się tutaj brak zależności przyczynowo - skutkowych pomiędzy poszczególnymi częściami wstępu pracy, chodzi np. o powoływanie się na wcześniejsze treści, których nie było (patrz pkt 2 recenzji). Szkoda, że tak się stało, gdyż zarówno cele, jak i hipotezy, które zostały właściwie określone, należało umieścić właśnie w tej części rozprawy i wówczas się do nich ustosunkować.

W odniesieniu do przeprowadzonej analizy literatury należy podkreślić, że dokonano imponującego doboru dostępnych pozycji literaturowych oraz źródeł internetowych. Zaprezentowany materiał bibliograficzny składa się z 361 pozycji literatury zarówno krajowej, jak i zagranicznej oraz publikacji ze stron internetowych. Co ważne, ok. 90 % publikacji to opracowania nowe, wydane w ostatnich 10-15 latach (za wyjątkiem incydentalnie występujących pozycji starszych), co świadczy o rzetelnym wkładzie Autorki w zgłębienie tematu oraz świadczy o jej dociekliwości badawczej.

Struktura pracy jest strukturą właściwą - rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, których warstwa tematyczna jest spójna i logiczna, problematyka rozdziału następnego ściśle wiąże się z rozważaniami z części poprzednich. Każdy rozdział podzielono na cztery podrozdziały (za wyjątkiem części piątej, składającej się z trzech podrozdziałów). Całość rozważań systematycznie była wzbogacana niezbędnymi schematami (53 schematy), tabelami (23 tabele), wykresami (15 wykresów). Tytuły rozdziałów i podrozdziałów zostały sformułowane prawidłowo i stanowią odzwierciedlenie ich treści.

Część II: Ocena merytoryczna rozprawy

Przedstawiona do recenzji dysertacja stanowi ciekawą i ważną analizę wskazanych problemów, dowodzi rzetelnej wiedzy oraz znajomości zarówno metod, jak i zasad prowadzenia własnych badań naukowych. Zgodnie z przyjętymi celami badawczymi oraz koncepcją rozprawy rozdziały 1-3 stanowią analizę teoretyczną wybranych problemów.

Rozdział pierwszy, poświęcony innowacjom produktowym, opracowany został na podstawie literatury przedmiotu. W rozdziale tym dokonano wszechstronnej analizy pojęciowo-znaczeniowej innowacji, dokonano szczegółowych analiz zarówno koncepcji, jak i procesów zarządzania innowacjami.

Z kolei w rozdziale drugim, który poświęcono między innymi łańcuchowi dostaw w branży FMCG dokonano przeglądu zasadniczych problemów związanych z branżą, całość rozważań wzbogacono zestawieniami i rankingami produktów FMCG, przedstawiono najlepsze firmy branży FMCG oraz dokonano szeregu innych, ciekawych porównań i analiz, które w oczywisty sposób uzupełniły i poszerzyły prowadzone rozważania.

W rozdziale trzecim dokonano analizy kluczowych elementów i czynników kształtujących funkcjonowanie branży FMCG, od preferencji zakupowych klientów począwszy, poprzez analizę czynników determinujących postawy konsumentów wobec marki, aż na problemach jakości obsługi klientów skończywszy. Ważnym aspektem tej części rozprawy jest wskazanie barier towarzyszących akceptacji innowacyjnych produktów omawianego sektora.

Rozdział czwarty i piąty poświęcono badaniom własnym oraz analizom ich wyników.

I tak w rozdziale czwartym dokonano omówienia metodologii badań, wskazano na tendencje rozwojowe rynku żywności dla niemowląt i małych dzieci w Polsce i w Niemczech, zidentyfikowano firmy z branży (polskie

i niemieckie) oraz dokonano słusznej diagnozy celów strategicznych przedsiębiorstw branży FMCG.

W stosunku do problemów zawartych w rozdziale IV proszę o wyjaśnienie następujących kwestii:

1. W części 4.1. opisano metodologię badań wskazując, że ankietę wysłano do 250 Polaków (str. 148). **Na jakiej podstawie określono wielkość próby?**

W naukach o zarządzaniu i jakości (i innych) stosowany jest wzór do określenia wielkości próby. **Proszę o jego przedstawienie i omówienie.**

2. W rozdziale 4.2. wskazano, że omawiane będą tendencje rozwojowe rynku żywności dla niemowląt i małych dzieci w Polsce i w Niemczech. **Proszę o wyjaśnienie, dlaczego akurat wybrano Niemcy do analizy porównawczej, gdyż brak jest takiego uzasadnienia w rozprawie.**

W odniesieniu do rozdziału czwartego, oprócz wskazanych powyżej pytań należy sformułować następujące uwagi krytyczne:

- A. Jeżeli Autorka zdecydowała się na analizę rynku polskiego i niemieckiego to należało przeprowadzić chociaż część badań wśród społeczności niemieckiej. W przypadku braku takiej możliwości należało skupić się na wynikach badań przeprowadzonych w Polsce, natomiast wszelkie porównania z sytuacją w Niemczech zamieścić jako materiał uzupełniający np. w załączniku.
- B. Tytuł podrozdziału 4.2 zamieszczony w spisie treści (str. 3) sugeruje analizę zjawisk w oparciu o Polskę i Niemcy, tymczasem w treści rozprawy doktorskiej (str. 149) tytuł tej samej części dysertacji został zmieniony (bez porównania Niemiec i Polski).

W związku z powyższymi uwagami proszę o wyjaśnienie, czy treść części 4.2 odnosi się do tytułu zamieszczonego w spisie treści czy też tytułu

widniejszego w treści rozprawy doktorskiej.

W opinii recenzenta treść części 4.2. trudno jest jednoznacznie zaklasyfikować do jednego lub drugiego tytułu, gdyż dokonano tam częściowej analizy w oparciu o dane dwóch państw.

W odniesieniu do punktu 4.3. (str. 157) proszę zwrócić uwagę na tytuł podrozdziału, który „urywa się” w połowie.

Rozdział pigty ma charakter podsumowujący, porządkujący dotychczasowe rozważania. Wskazane tutaj wnioski i konkluzje należy uznać za cenne i wartościowe, w właściwy sposób wyjaśniające sens dotychczasowych rozważań oraz potwierdzające słuszność podjętej tematyki. **W stosunku do struktury rozdziału piątego pojawia się jedna wątpliwość, o wyjaśnienie której poproszę Doktorantkę. Chodzi mianowicie o to, że z tytułu rozdziału i tytułów podrozdziałów w żaden sposób nie wynika, iż będzie prowadzona analiza porównawcza pomiędzy Polską a Niemcami. Co więcej, tytuł podrozdziału pierwszego sugeruje wprost, że chodzi o firmy polskie. Nagle na stronie 186 na wykresie 4 pojawia się porównanie opinii polskich i niemieckich konsumentów na temat innowacyjności produktów.**

Część III: Rekomendacja

Rozprawa doktorska Pani Judyty Kabus, pomimo wskazanych uchybień, reprezentuje wysoki poziom merytoryczny i wykorzystuje różne metody badawcze, co świadczy o bardzo dobrej znajomości przez Autorkę zarówno problematyki pracy, jak i warsztatu badawczego. Recenzowana praca stanowi istotny wkład w nauki o zarządzaniu i jakości, dostarcza ciekawej wiedzy na temat zachowań konsumenckich i innowacji w sektorze, który należy uznać za bardzo trudny. Autorka, poprzez przedstawioną rozprawę

doktorską udowodniła swoje predyspozycje do samodzielnej pracy naukowej, krytycznej analizy i logicznego wnioskowania.

W świetle przedstawionej opinii, wniosków końcowych oraz biorąc pod uwagę wskazane wątpliwości dotyczące pojedynczych fragmentów rozprawy stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji praca doktorska Pani Judyty Kabus pod tytułem: *Postawy klientów a zarządzanie innowacjami produktowymi w sektorze dóbr szybkorotujących* w pełni **spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim**, zawarte w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wnoszę zatem o **przyjęcie przedłożonej rozprawy i dopuszczenie** jej do publicznej obrony. Przedstawiona do recenzji praca daje podstawę do ubiegania się o stopień doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.